

## TA'LIM MUASSASALARIDA "ELEKTRON TA'LIM"NI JORIY ETISH MUAMMOLARI

Baydjanov M.I., Murodullayev B.T., Khodjaev N.S., Muxamedjonova F.B.,  
Muxamedjonova Z.B.

Tashkent International University of Education

E-mail: [s118@tiue.uz](mailto:s118@tiue.uz), [t437@tiue.uz](mailto:t437@tiue.uz)

**Annotatsiya.** Ushbu maqola ta'lim muassasasida o'quv jarayonini tashkil etishda elektron ta'limning roli va o'rnini aniqlashga bag'ishlangan. Elektron ta'limni tashkil etishning mohiyati, uning mazmuni va tashkiliy-pedagogik imkoniyatlari, tarkibiy qismlarining ahamiyati ochib beriladi.

**Kalit so'zlar:** *e-learning, repetitor, "Smart classroom", elektron o'qituvchi, e-learning.*

## PROBLEMS OF INTRODUCING "E-LEARNING" IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Baydjanov M.I., Murodullayev B.T., Khodjaev N.S., Muxamedjonova F.B.,  
Muxamedjonova Z.B.

Tashkent International University of Education

E-mail: [s118@tiue.uz](mailto:s118@tiue.uz), [t437@tiue.uz](mailto:t437@tiue.uz)

**Abstract.** This article is devoted to determining the role and place of elearning in organizing the educational process in an educational institution. The essence of the organization of e-learning, its content and organizational and pedagogical capabilities, the importance of its components are revealed.

**Keywords:** *e-learning, tutor, "Smart classroom", electronic teacher, e-learning.*

Keyingi yillarda Respublikamizda ta'lim muassasalarida (TM) ham shakl, ham mazmunan, jumladan, o'rta kasb-hunar ta'limi sohasida ham keng ko'lamli va chuqur islohotlar amalga oshirildi. Mamlakatimiz rahbariyati tomonidan qabul qilingan Mamlakatimizni barqaror iqtisodiy rivojlantirish konsepsiyasida ta'lim muassasalari va kasb-hunar ta'limi muassasalari (TM) oldiga butun ta'lim tizimi va ta'lim jarayonini tashkil etish uslublarini qayta ko'rib chiqish vazifasi qo'yilgan. O'quv rejalari va xalq xo'jaligi mutaxassislarini tayyorlash dasturlarini tubdan qayta ko'rib chiqish zarur.

1. Sinxron tizimlarda o'quvchilar va o'qituvchilar bir vaqtning o'zida ta'lim jarayonida ishtirok etadilar. Bunday tizimlarga interfaol televidenie, kompyuter telekonferensiyasi va moderator rahbarligida masofaviy o'qitish kiradi.

2. Asinxron tizimlar bir vaqtning o'zida talabalar va o'qituvchining ishtirokini talab qilmaydi. Vaqt va dars rejasini talaba o'zaro kelishuvga ko'ra tanlaydi. Bunday tizimlarga bosma materiallar, jismoniy elektron vositalar (CD, audio/video kassetalar), elektron pochta va Internet/intranet tizimlariga asoslangan kurslar kiradi.

3. Aralash tizimlar o'rganishning ham sinxron, ham asinxron turlarining elementlaridan foydalanadi.

Elektron ta'lim dastlab masofaviy o'qitish usuli sifatida qo'llanilgan bo'lib, u AKT vositalari va imkoniyatlaridan (infokommunikatsion texnologiyalar) foydalanib, yangi ta'lim texnologiyasi sifatida masofaviy ta'limni tashkil etish imkonini beradi. Bundan tashqari, elektron ta'lim bilimlarni masofadan o'zlashtirish emas, balki o'quv materialidan foydalanishni va Internet orqali talaba va o'qituvchi o'rtasidagi majburiy aloqani o'z ichiga oladi (ham on-layn videokonferentsiya shaklida, ham interaktiv usulda). Elektron ta'lim - bu paradigma, o'qitishdagi "innovatsion yondashuv" bo'lib, u har qanday talabaga, istalgan joyda va istalgan vaqtda, turli

xil manbalardan foydalangan holda elektron o'qituvchi yordamida talabaga yaxshi mo'ljallangan interfaol ta'limni taqdim etish uchun ishlatiladi. axborotkommunikatsiya texnologiyalari (AKT).

Ta'lim muassasalarida elektron ta'limni joriy etish quyidagi shartlar bajarilgan taqdirda ijobiy samara beradi:

1. AKT talablariga javob beradigan tegishli jihozlar va infratuzilmaga ega "Aqlli sinflar"ning mavjudligi;

2. Talabalarning internet tarmog'iga kirishini ta'minlash;

3. Talabalarning internet saytlaridan foydalanish qobiliyati;

4. O'qituvchilarning AKT kompetensiyasi;

5. Talabalar uchun shaxsiy kompyuterlar (shaxsiy kompyuterlar) mavjudligi;

6. Ishlab chiqilgan elektron ta'lim resurslari (elektron ta'lim resurslari) ma'lumotlar bazasining mavjudligi;

7. Quyidagilar ishlab chiqilishi kerak:

— elektron darslarni o'tkazish bo'yicha o'quv rejalari va rejalari;

— blok-modul prinsipi bo'yicha o'quv mashg'ulotlarini o'tkazish sifat darajasini tashkil etish va nazorat qilish testlari;

— o'quv rejasiga muvofiq o'quv dasturlari.

AKT rivojlanishining yangi bosqichi o'qituvchilarga, ta'lim muassasalari xodimlariga qo'yiladigan talablar darajasini va virtual makonda onlayn usullardan foydalangan holda bilimlarni uzatuvchi shaxslarning mas'uliyat darajasini oshiradi. Shu bilan birga, masofaviy o'qitish usullarining keng doirasi o'qituvchi nuqtai nazaridan talabalar bilan optimal muloqot stsenariysini tanlash, turli repetitorlik usullarini qo'llash, yangi va progressiv pedagogik strategiyalarni belgilash imkonini beradi.

Elektron ta'lim talabalarga masofaviy (mahalliy) ekspert o'qituvchidan maslahatlar, maslahatlar va baholashlar olish, o'qituvchilarga esa talabalar bilan masofadan turib muloqot qilish imkoniyatini ochib beradi. Shuningdek, innovatsion pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va ommalashtirish, o'qituvchilarga o'tkazish uchun zarur shart-sharoitlar yaratilmoqda. Elektron ta'lim texnologiyalari tufayli talabalar va o'qituvchilar mashg'ulotlar uchun qulay joy va vaqtni tanlash, ularning shaxsiy jadvalini hisobga olgan holda doimiy aloqada bo'lish imkoniyatiga ega. Elektron ta'limni to'liq amalga oshirish uchun "Smart Classrooms" ("Aqlli auditoriya") ga qo'yiladigan quyidagi talablar bajarilishi kerak:

— AKT uskunalari bilan jihozlangan auditoriya (zamonaviy shaxsiy kompyuterlar bilan jihozlangan 10-12 ish stolidan ko'p bo'lmagan); - o'qituvchi serveri;- elektron doska;- veb kamera;

— ta'lim sikli dasturiy ta'minoti (elektron ta'lim resurslarining mavjudligi);

— o'qituvchining serveri va ish stoli internetga ulangan bo'lishi kerak;

— o'qituvchi serveri va ish stoli OU ETR ma'lumotlar bazasiga ulangan bo'lishi kerak;

— o'quv rejasiga muvofiq o'quv dasturlari mavjudligi.

Shubhasiz, Smart Audience Internetga ulangan bo'lishi kerak. Kompyuter texnologiyalaridan foydalanish kompyuterdan nafaqat o'qitish uchun ma'lum operatsiyalarni amalga oshirish vositasi sifatida foydalanishga imkon beradi, balki undan nafaqat o'quv mashg'ulotlarini (elektron ta'limni tashkil etish) boshqarish uchun foydalanuvchilar o'rtasidagi aloqa vositasi sifatida ham foydalanish mumkin. shuningdek, ta'lim muassasasidagi butun o'quv jarayoni, agar algoritm va nazorat dasturi to'g'ri tuzilgan bo'lsa, AKTda kompyuter o'quvchilarda kognitiv kognitiv qobiliyatlarni shakllantirish uchun zarur bo'lgan axborot muhitini yaratadi va eng muhimi, o'tkazish sifati va tashkil etilishini nazorat qiladi. butun o'quv

jarayoni va talabalarni tayyorlash. Ta'lim muassasalarida axborot texnologiyalaridan foydalanishning yakuniy kutilayotgan natijasi o'quvchilarning ta'lim va bilim sifatini oshirish, o'quv faoliyatiga motivatsiyani oshirish va o'quvchining o'zi tanlagan kasb bo'yicha kasbiy ko'nikmalarni egallashdan iborat bo'ladi.

Ochiq va masofaviy ta'lim o'rtasidagi farq nima

Masofaviy ta'lim quyidagi afzalliklarga ega:

- istalgan vaqtda va istalgan joyda darslar;
- dars davomiyligi talabaning o'zi tomonidan cheklangan;
- elektron ta'lim resurslaridan foydalanish;
- o'z-o'zini nazorat qilish uchun o'quv dasturlari va testlar mavjud bo'lganligi sababli

o'quv

jarayonini o'z-o'zini nazorat qilish;

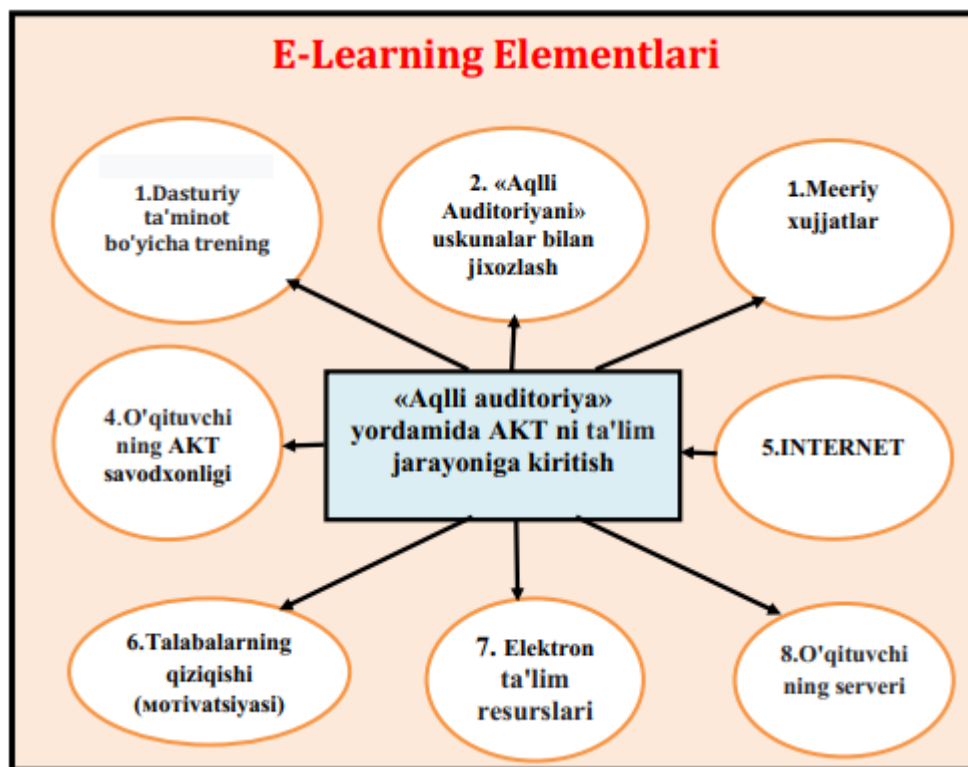
— o'quvchilarning bilim darajasini ob'ektiv baholash kompyuter yordamida amalga oshirilganligi sababli o'quv motivatsiyasi kuchayadi; mustaqil fikrlash va o'z-o'zini tanqid qilish shakllanadi;

— shaxsga yo'naltirilgan, ya'ni. tabaqalashtirilgan ta'lim texnologiyasi

Ochiq ta'lim quyidagi afzalliklarga ega:

— o'quv jarayonini va uning malakasini tasdiqlovchi talaba tomonidan olingan hujjatning davlat ta'lim standartiga mos kelishi;

— talaba bilan kelishilgan holda turli masofaviy usullar va texnologiyalardan foydalanish. 1-rasmدا elektron ta'limni tashkil etishni ko'rsatuvchi elektron ta'lim elementlari ko'rsatilgan.



1-rasm. Elektronni ta'lim tashkil qilishni ko'rsatadigan chizma

Yuqorida aytilganlarning barchasi bizga ta'lim muassasasida ta'lim sifatini oshirish, shu orqali bitiruvchilarning ish beruvchilar talab qiladigan kasbiy kompetensiyalariga erishish imkonini beradi.

**Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Дворецкая А.В. Основные типы компьютерных средств обучения // Школьные технологии. – 2004. -№ 3. – С. 25-40.
2. Трайнев В.А., Гуркин В.Ф., Трайнев О.В. Дистанционное обучение и его развитие. Обобщение методологии и практики использования. – М., 2008.
3. Татаринов К.А. Электронное образование как технология обучения // Балтийский гуманитарный журнал. – 2020. – №1(30). – С.117-120.